

21-, 22- og 23-åringenes boykott av den "nasjonale" arbeidsinnsats har vært nesten total over hele landet; men det er vanskelig å fa tak i pålitelige rapporter fra de forskjellige delene av landet. En "illegal" avis mener at ialt 1400 har møtt fram. Det er antagelig en 70-75 000 unge menn som omfattes av de siste innkallingene. Hvis tallet 1400 er riktig vil det si at snaue 2% har møtt fram til registrering. (Av disse er en del nazister og dessuten må man regne med at en del latt seg registrere fordi de var sårkere på å bli fritatt p.g.a. av krigsviktig arbeid, dårlig helse etc.)

Vi gjengir her en del tall som skulle være korrekte: I Oslo har det til og med 31/5 møtt fram 55 unge menn til registrering, i Porsgrunn 1 eller muligens 3, i Skien 3, i Brevik 0, Gjerpen og Solum 4, Eidanger 3, Hallingdal 1 (han var nazist), Kongsvinger 1, Magnor 3, Strømmen 3, Notodden 0, Rjukan 0 Fredrikstad og Sarpsborg gjennomsnittelig 3 og 4 pr. dag. Fra andre distrikter er meldingene like gode, men vi har ikke eksakte tall. Bare Hamar skal ha sviktet.

Den siste uken har gitt et nytt håndfast bevis på hjemmefrontens urokkelige holdning. Denne siste seir vil være av stor betydning for hjemmefrontens videre kamp, stimulere alle nordmenn i utlandet og være et manende eksempel for andre okkuperte land som står i fare for å bli mobilisert.

Saken har også en praktisk side. Disse unge menn som har nektet registrering, må iallfall foreløpig holde seg borte fra sine hjem. De trenger hjelp, mat, husrom, arbeid etc. Støtt opp om vår ungdom og gi den all den hjelp den har bruk for!

UKEN SOM GIKK (24. - 31. mai)

Den italienske front. Som forutsett kom de allierte styrker i Anziobruhodet til å spille en avgjørende rolle under annen fase av offensiven i Italia. Da de frontale angrep fra sør hadde bragt hovedfronten i bevegelse, rettet Anziostyrkene et visstnok ventet, men overraskende energisk støt mot den tyske vestflanke og rygg, og oppnådde allerede den 24. mai innbrytninger i de fiendtlige stillinger. Den 25. ble det meldt at en av de tyske hovedsambandslinjer, Via Appia, var brutt i flere kilometers lengde ved Cisterna, og dagen etter at styrkene fra Anzio-avsnittet hadde forenet seg med framskutte avdelinger av styrkene fra hovedfronten. Ved en mektig bevegelse ble hele den tyske vestflanke sør forbygd tilbake mot NNW og presset opp mot fjellene, en mønstergyldig gjennomført operasjon når man tar i betraktning hvordan bl.a. de pontinske sumper begrenser de alliertes bevegelsesfrihet i dette område.

Samtidig ble angrepene på hovedfronten intensifisert. 25. mai meldtes at Pontecorvo, Lenola og Terracina var erobret, og dagen etter kunne Hitlerlinjen betraktes som nedkjempet; da var også Aquino tatt, og de forente allierte styrker kunne rydde hele området sørvest for Via Appia. Cisterna og Litoria falt samme dag, og dagen etter meldte 8. armé at kanadierne som hadde opprettet et bruhode på den annen side av Melfa-elva, hadde tatt Monte Cairo. Den 28. meldtes at amerikanerne hadde tatt Castro dei Volsci og Ceprano ved Sacco elva. Lengre vest var Sezze falt - og styrker fra 5. arme hadde begynt beskytningen av Valmontone og 6. riksvei etterat byen Artena var erobret. I Liri-dalen presset den britiske 8. armé seg videre under seige kamper, og stormet den 29. mai Arce, et viktig veiknutepunkt på Via Castelina, eller riksvei nr. 6, tyskernes viktigste sambandslinje til Roma etter avskjæringen av Via Appia. Etter Arces fall strømmet store styrker av den 8. arme over Lirielvas nordre løp og erobret i rask rekkefølge flere andre byer i Liridalen, bl.a. Fontana, Chicano, Alfadena og Arpino; veiknutepunktet Sora er alvorlig truet og langs riksvei 6 rykker tropper fram mot Frosinone. Lengre vest har styrkene fra det tidligere Anziobruhodet presset tyskerne opp mot Velletri Valmontone-linjen. Den sterkere tyske motstand i dette avsnitt synes å bekrefte formodningen om at den neste forsvarslinje går over disse to byer og dermed delvis støtter seg til Albanerfjellene. Linjen må være ført ut til kysten et

STED nordvest for Anzio, og fortsetter antagelig innover i landet i retning Avezzano. Er dette riktig, har den tyske frontlinje i øyeblikket et meget uøkonomisk forløp, med det store framspring i retning av Frosinone-Sora, og man skulle tro at de strider Kesselring for tiden utkjemper her, vesentlig er av oppholdende art; når de er så hårdnakkede som tilfellet er, skyldes det dels terrengets beskaffenhet, dels antagelig også at her fins ganske sterke forbedrede stillinger å støtte seg til. Man skulle ikke tro at han i lengre tid kan risikere sine styrker i et slikt framspring, når man tar i betraktning det sterke trykk de allierte allerede øver mot Valmontone-avsnittet og de ganske betydelige tap omfatningsoperasjonen fra bruhodet påførte hans styrker. Hittil er det tatt vel 15 000 fanger i Italia, og kampenes hårdhet i en rekke avsnitt lar formode at tyskernes tap i falne og sårete er meget betydelig.

Den kraftige allierte offensiv har brakt tyskerne i en tvangssituasjon. Enten må de føre forsterkninger til frontlinjen, eller de må falle tilbake under oppholdende strid. Det første alternativ er forbundet med meget store vansker. De tyske strategiske reserver er allerede meget anstrengte og tyskerne må i nær framtid regne med angrep på andre fronter. Men det kan heller ikke være tiltalende for den tyske ledelse å skulle falle tilbake på en linje i Nord-Italia; halvøya representerer jo en viktig framskutt flankestøtte både for Balkans Adriaterhavskyst og for den fransk-italienske Rivierakyst, begge deler avsnitt som i høy grad er truet av invasjon. En alliert framrykning til Posseten vil også luftstrategisk være betenkelig for tyskerne; et overlegent flyvåpen vil fra baser her kunne rette ennå mer tilintetgjørende slag mot den tyske industri i sør enn nå er tilfellet. Foreløpig later det til at den tyske ledelse følger en mellomvei: å trekke forsterkninger til fronten i sør, men bare fra forlegninger i Nord-Italia, altså uten å angripe den sentrale strategiske reserve.

Det viktigste resultat av felttoget i Italia er vel hittil den moralske styrkelse resultatene betyr for de allierte foran sommerens store offensivforetagender. De allierte styrker har nå revansjert seg i landkrig mot tyskerne og vist at de kan gjennomføre vidtrekkende operasjoner tross motstand av elite tropper, og det i et avsnitt hvor forsvaret dessuten kunne støtte seg til sterke stillinger, forberedt gjennom lengre tid.

Luftkrigen har i den forløpne uke nådd et nytt høydepunkt. Natt og dag har tusener av bombefly hamret løs på tyske mål av strategisk og operativ karakter. Foruten mål i Frankrike og Belgia er det rettet kraftige angrep mot Berlin, Ludwigshafen, Aachen, Mannheim, Saarbrücken, Karlsruhe, Strassburg, Metz, Düsseldorf, sentrene for den syntetiske oljeindustri i Merseburg og Zeitz, - Köln, Tutoy og Posen (flyfabrikker), Hannover, Hamburg, Münster, Halberstadt, Osnabrück og Oschersleben (flyplasser), Leverkusen osv. Fra baser i Italia er østerrikske mål bombet og Donau minelagt i en strekning av 200 km. Dessuten er det foretatt angrep mot Avignon, Lyon og Toulon i Sydfrankrike. Der er kastet bombelaster på opptil 4000 tonn i løpet av en natt, og tapene har vært meget små. Et interessant trekk man synes å kunne skjelne, er at bombingene vesentlig har vært konsentrert om mål av stor betydning for tyske troppebevegelser og transporter forøvrig langs Atlanterhavsvollen og fra det sentrale Tyskland til Frankrike og kystavsnittet.

I det fjerne Østen står amerikanske tropper nå ikke mindre enn 190 km vest for Hollandia, og den 28. mai ble det meldt om en ny vellykket alliert landgang på Wiakøya nord for Hollandsk Ny-Guinea. Operasjonen er et nytt ledd i MacArthurs omfatningsstrategi i disse områder, idet herredømmet over Wiak ytterligere vil strupe japanernes sambandslinjer til styrkene på øye, og kanskje bety innledningen til de alliertes endelige seir her. De japanske tap på Ny-Guinea anslåes til 250 000 mann + bl.a. 2340 fly og 272 skip og 2317 lektene.

Bulgaria. Den bulgarske regnet Philof er nylig vendt tilbake fra Berchtesgaden med et tysk krav i ultimatus form om dannelsen av en bulgarsk regjering som garanterer øket samarbeid med Tyskland og fullstendig brudd med Russland. Tilstanden i landet er kaotisk og partisanvirksomheten øker.

Fra østfronten meldes om et kraftig tysk angrep nord for Iasi, hvor en kile er drevet inn i de russiske linjer med store tap. Operasjonen er vel bare å oppfatte som et lokalt tysk forstyrrelsesangrep, men den kan gi et fingerpek om at den russiske oppmarsj nå begynner å nærme seg sin avslutning.

Viktig debatt i det engelske underhus.

24/5 åpnet Churchill debatten i det engelske underhus. Hans uttalelser vakte voldsomt ordskifte. Prinsipielle spørsmål av vidtrekkende betydning ble trukket fram og ble senere ivrig kommentert i den vestallierte presse. Churchill erklærte at den amerikanske og britiske regjering ikke så seg istand til å anerkjenne den franske befrielseskomite under De Gaulles ledelse som en lovlig fransk regjering. Begrunnelsen var at man ikke hadde tilstrekkelig sikkerhet for at befrielseskomiteen hadde majoriteten av det franske folk bak seg. Times hadde dagen før framhevet at man nå ikke hadde annet å gjøre enn å anerkjenne befrielseskomiteen som en virkelig fransk regjering. Opposisjonen mot Churchills erklæring som tydeligvis var meget kraftig, kom både fra høyre og venstre. En konservativ representant karakteriserte innstillingen til den franske befrielseskomite som et grovt politisk og diplomatisk feilgrep. Det ble framhevet at man hadde vært tilbøyelige til å undervurdere den rolle Frankrike sikkert ville komme til å spille etter krigen, og at Englands tilknytning til Frankrike vil komme til å bli så sterk at man sikkert ville gjøre rettst i allerede nå å vise det kjempende Frankrike full anerkjennelse. Selvom forholdet til Russland er blitt det grunnleggende i Englands utenrikspolitikk, er et godt forhold til Frankrike av vital betydning.

Det ble bekjentgjort at De Gaulle var innbudt til London for å drøfte gjenstående spørsmål i forbindelse med befrielsen av Frankrike. Fra Algier meldes at man forstår Churchills tilbakeholdenhet som er betinget av rent juridiske overveielser, og man setter pris på hans åpenhjertethet.

Churchill erklærte videre at de allierte ikke kunne gripe inn overfor Francos totalitære styreform i Spania etter krigen. Man hadde ikke rett til å blande seg i et lands indre anliggender så lenge det ikke foretok seg forbryterske handlinger overfor andre nasjoner. Også denne uttalelse forårsaket et livlig ordskifte, og det ble framhevet at det spanske fascistiske styre hadde bidratt til å styrke Tysklands posisjon under krigen.

Tysklands behandling etter krigen ble også drøftet. Det ble uttalt av en representant at dersom man lot Tyskland beholde den størrelse det hadde før innmarsjen i Østerrike, så ville vi snart oppleve en ny krig. Polens vestgrense måtte flyttes inn i Tyskland, mente han, og Østpreussen måtte evakueres av tyskerne og innlemmes i Polen. Dermed ville også Polen få erstatning for de landområder som det eventuelt måtte avstå i øst.

Et annet medlem av underhuset påpekte det feilgrep som ble gjort ved avslutningen av forrige krig, da man ikke forlangte underskrifter av Hindenburg og Ludendorff på at krigen var militært tapt. Slike underskrifter måtte man sikre seg denne gangen fra ledelsen for de tyske hærstyrker.

Andre stemmer hevet seg for at man skulle prøve å få Tyskland med som representant i den verdensomspennende organisasjon som skal dannes etter krigen. Man skulle hurtig henrette de ansvarlige naziledere og gå så radikalt tilverks at man fikk utryddet alle som syntes opplagt farlige for en demokratisk utvikling og deretter søke å få Tyskland med på samarbeide.

Utenriksminister Eden redegjorde for de avtaler England hadde inngått med Norge, Holland og Belgia om forhold vedrørende befrielsen av disse land. Ordlyden av disse avtaler var ikke blitt offentliggjort fordi avtalene inneholdt visse punkter som repet detaljer i måten befrielsen ville skje på og som derfor måtte betraktes som militære hemmeligheter. Han uttalte videre at det fra fiendtlig hold var blitt påstått at det var inngått hemmelige avtaler som medførte landavståelser fra europeiske nasjoner til Russland. "For det første har vi aldri inngått noen hemmelig avtale angående de territorielle forhold nasjonene imellom", sa Eden, "og noen avtale av den art som her er blitt påstått har vi aldri villet inngå og vil vi aldri komme til å inngå. Det er nok så at vi særlig føler oss knyttet til visse områder av Europa og at våre interesser særlig er konsentrert til disse, men vi er likevel av innstilling først og fremst europeere."

Churchill kom også inn på den verdensorganisasjon som skal dannes etter krigen for å sikre freden. Han pointerte at den måtte være utstyrt med maktmidler tilstrekkelige til å forhindre militære overfall landene imellom.

Gresk samling

24. mai i år avla den nycannede greske regjering troskapsed til kong Georg II i Kairo. Det greske sosialdemokratiske partis leder Papandreou dannet det nye kabinett og ble selv premierminister og utenriksminister. Innenriksminister ble Sofokles Venizelos, sønn av den tidligere republikanske fører i Grekenland. - Denne begivenhet betyr først og fremst en lykkelig avslutning på en lang og bitter politisk kamp med det resultat at makten i løpet av krigstiden er blitt forflyttet fra ytterste høyre til langt mot venstre. Dessuten er det en begivenhet av militær betydning idet den innebærer en samordning av og dermed øket slagkraft hos de tidligere spittede greske partisaner. Det har interesse å tenne opp hovedlinjene i den greske politikks utvikling under krigen, ikke mindst fordi den gir så godt bilde av den politiske forskyvning i demokratisk retning som har foregått i en rekke allierte land under krigen.

Da krigen med Italia brøt ut i 1940, var Grekenland et militærdiktatur under general Metaxas. Hele mellomkrigstiden hadde det rast en intens kamp mellom monarkister og republikanere, og landets forfatning skiftet mellom republikk og monarki, men diktatur var det alltid. Georg II kom på tronen i 1935 ved et militærkupp, og i 1936 ble det innført et sterkt høyrepreget og tyskvennlig diktatur under general Metaxas. Det kom allikevel til krig mot Italia i 1941 og senere mot Tyskland, og det greske folk viste gjennom sin faste holdning at den nasjonale enhet var sterkere enn den indre politiske splittelse. Men det store flertall i det greske folk var ennå ikke nådd fram til riktig politisk modenhet, hvilket i grunnen må synes som en selvfølge etter de diktatoriske styreformene som hittil hadde vært herskende i Grekenland.

Men etterat Grekenland hadde måttet kapitulere overfor Tyskland, og folket begynte sin egen frivillige kamp mot overfallsmennene i form av passiv motstand og partisaner, var det naturlig at de store lag av det greske folk reagerte kraftig inntil sin egen umyndiggjorte stilling og ikke lenger ville holdes nede. De innså klart sin egen betydning og makt, og i deres naboland Jugoslavia foregikk en hurtig og omgripende folkereisning under Titos ledelse som måtte virke kraftig innspirerende på grekerne. Det oppstod to hovedgrupper av partisaner i Grekenland. Den ene går under navn av Elas og må nærmest karakteriseres som en republikansk folkefrontbevegelse uten noe sterkt kommunistisk innslag. Denne gruppen representerer den overveiende folkestemningen. Den er blitt kraftig bekjempet av en mindre gruppe - Edes - som rekruteres av offiserer som tidligere støttet Metaxas diktatur.

Den greske regjeringen i Kairo støttet og forhandlet med denne Edes-gruppen. Representanter fra folkefronten derimot, som reiste til Kairo i høst med krav om å få inn tre medlemmer i regjeringen og krav om at kongen først skulle vende tilbake til Grekenland etter folkeavstemning, ble fullstendig avvist. I Grekenland kom det til en rekke sammenstøt, ofte blodige, mellom folkefrontens partisaner og regjeringstilhengerne. Også utenfor Grekenland kom det til opprør mot regjeringens militærapparat. Enheter av den greske flåte i Alexandria nektet i tre uker å lystre ordre, og det samme gjorde den I. greske brigade under samme tidsrom. Situasjonen ble etterhvert meget tilspiss et og general Wilson (engelsk øverstbefalende for de allierte i Middelhavsområdet og Middøsten) tok initiativet til meglings med den greske konge i London. Denne gikk i april i år med på å abdisere dersom en folkeavstemning i Grekenland etter krigens slutt viste at dette var folkets ønske, og han meddelte regjeringen i Kairo at han ville oppfordre Sofokles Venizelos til å danne regjering. Engelskmennene skal også ha tilstillet Edes-gruppen i Grekenland et ultimatum om å slutte seg til folkefronten dersom de fortsatt ville samarbeide med de allierte. Linjen i den engelske politikk er helt tilsvarende den som er kommet til uttrykk i den jugoslaviske konflikt.

Venizelos gikk øyeblikkelig igang med å få dannet en regjering med de fleste representanter bestående av ledere for de forskjellige fraksjoner innen folkefronten. En rekke framstående personer fra den greske undergrunnsbevegelsen ble sauglet ut av landet, og i midten av mai i år ble det holdt et fire dagers møte i Libanon, under hvilket den greske sosialdemokrat Papandreou ble

oppfordret av kong Georg til å danne et samlingskabinett. Møtet skal ha båret preg av et felles ønske om å samle de divergerende grupper i Grekenland til en sterk demokratisk og nasjonal enhet og å danne en nasjonalhær av de forskjellige partisanstyrker.

Det er en meget liberal regjering som nå er dannet, men allikevel en samlingsregjering. Om Papandreou uttaler den tyrkiske presse at han er en klok og måteholden mann som ikke er bundet av nogen absolutt partipolitikk. Denne hurtige, legale forskyvning av makten fra ytterste høyre til langt mot venstre, er i virkeligheten en sensasjon. Den viser krigens akselererende innflytelse på de demokratiske tendensene i et diktaturstyrt land og på den modnende politiske bevissthet hos et folk som er henvist til å føre partisankrig og lide hungersnød for å redde sin frihet.

- o -

Islands vei.

Island har hatt folkeavstemning. Folket ble forelagt til bifall eller forkastelse: Alltingets beslutninger om oppsigelsen av personalunionen med Danmark og innførelsen av republikk. For oppsigelsen av unionen stemte ca. 27.800 mens 170 var mot. For republikk stemte ca. 27.400; ca. 500 stemte mot. Veien ligger nå åpen for et helt selvstendig, republikansk Island; den nye forfatning skal tre ikraft 17 juni i år.

Etter mange hundre års forening først med Norge, så med Danmark-Norge og endelig med Danmark, har islendingene det siste hundreåret hatt fullt selvstyre som mål. I 1870-årene gav Danmark Island nesten fullstendig autonomi, og ved forbundsakten av 1913 ble landet anerkjent som suveren stat forenet med Danmark i en personalunion (forening av rettslig likestilte stater under en fyrste). Danmark tok seg av Islands utenrikspolitikk, som dog alltid har vært av lite format. Island tok f. eks. aldri noe skritt til å bli medlem av Folkeforbundet, og uten islandske sanksjoner kunne Danmark ikke slutte internasjonale avtaler som var binnende for Island.

I forbundsakten av 1913 ble det bestemt at unionen skulle bestå uforandret til 1940, deretter kunne den med 3 års oppsigelse oppheves av hver av partene etter folkeavstemning. Unionen ble i 1940 oppsagt fra Islands side og i april 1940 etter Danmarks okkupasjon av tyskerne, overtok islendingene selv ledelsen av sin utenrikspolitikk. Året etter ble det valgt en riksforsleder og 17. mai 1941 vedtok Alltinget en resolusjon om at republikken skulle innføres så snart forbundsakten tillot det, d. v. s. etter utgangen av 1943. Det republikanske grunnlovsforslag er blitt behandlet i Alltinget i år.

10. mai, samme dag som Lyskland falt inn i Holland og Belgia, ble Island besatt av engelskmennene. I juli 1941, kort tid etter det tyske angrepet på Sovjetunionen, kom amerikanerne til Island og avløste etterhvert de engelske styrker. Forholdet mellom befolkningen og de allierte tropper er godt.

I begynnelsen av mai i år henvendte kong Christian seg til det islandske folk og bad dem vente med forfatningsreformen til de to land ikke lengre var okkupert. Henstillingen ble ikke etterkommet. De abnorme forholdene har påskyndet den konstitusjonelle forandringen. I 4 år har Island vært henvist til seg selv, og landet vil også stå fullstendig fritt når etterkrigstiden kommer. (Unionen ville sikkert blitt oppløst selvom krigen ikke var kommet).

En islands avis skriver i anledning kong Christians henvendelse: "Det er ikke tvil om at Danmark er okkupert, men hva Island angår er situasjonen en annen. Island ble okkupert for 4 år siden, men denne okkupasjon opphørte i og med den avtale som ble truffet med USA om vopnet beskyttelse. Den islandske regjering inngikk denne avtale uten påtrykk fra noen kant. Island har handlingsfrihet og har av fri vilje valgt å være blandt de land som er vennskapelig innstilt til de forente nasjoner. Det betrakter seg som alliert med den heltemodige danske nasjon i dens kamp for friheten og er stolt over det." Slike uttalelser gjør det klart at forholdet til Danmark fremdeles er vennskapelig, men som statsminister Thordarson sa for en tid siden "denne lengslen etter selvstendighet ligger oss i blodet." Island vil ikke derfor bryte med Norden. "Vold og makt", sa statsministeren, "har for en tid slitt istykker det nordiske samarbeidet, men kan ikke knekke den frihetens ånd som forener de Norden."

Nasjonalisme eller internasjonalisme

Vår kamp idag er en kamp mot den ytterliggende nasjonalisme, mot chauvinismen, den oppfatning at en nasjon står over alle andre nasjoner og har rett til - ja, ifølge enkelte ideologer plikt til - å skaffe seg herredømmet over verden. For å nå dette mål bruker tyskerne alle midler. Hensikten helliger midlet, sier de. Ja, om en handling er god eller slett er bare avhengig av om den tjener eller skader Tysklands interesser. Landsforrederi er den eneste form for forrederi tyskerne kjenner. For dem er det ikke forrederi å svikte de moralske normer som vår kultur bygger på og som vi mener er en forutsetning for videre framritt og utvikling. De vet bare ett hensyn å ta, hensynet til Tyskland, - og de er villige til å sette alt inn for det.

Men gjelder ikke det samme for nordmennene? Er ikke Norge det eneste landet for oss? De fleste nordmenn synes vel at Norge er det vakreste i verden, at det norske språket er det beste instrumentet for tanken og at det norske menneskemateriellet og de norske karakteregenskapene raker høyt opp. Den norske naturen med øvene og skauene og fjellene, kulturarven med dikterne (med Bergeland, Ibsen og Bjørnson i spissen) og forsterne (Nansen, Abel og Roald Amundsen) etc. etc., alt dette er vårt, og vi er - liksom tyskerne for sitt land - villige til å sette livet inn for Norge hvis det trengs.

Er ikke også vi chauvinister? Nei, Norge betyr alt for oss (forsåvidt er vi nasjonalister), men vi vil ikke tjene Norges sak på en slik måte at andre land derved blir tilføyd en åpenbar urett. Vi synes ikke vi har rett til å la Norge uberettiget stå seg på andre lands bekostning. Vi mener at de moralske normene må få innpass også i det internasjonale samarbeidet, ikke fordi vi i og for seg er så moralske, men fordi vi mener det er en nødvendig forutsetning for fred, velstand og framritt i verden. Vi strever mot det mål å danne og handle helt upartisk i internasjonale konflikter hvor Norge er innblandet, slik som Nansen gjorde det. Ingen var vel ellers mer norsk enn han. I denne forstand er vi internasjonalister.

Ordet internasjonalist hadde delvis en litt dårlig klang i mellomkrigstiden. Mange av "internasjonalistene" var kanskje idealistiske drømmere, rotløse og uten sikre holdepunkter i tilværelsen. Og stort sett vil vi være tilbøyelige til å tro at man ikke kan bli en byggende, brennende og realistisk internasjonalist uten å ha et sikkert nasjonalt grunnlag å stå på.

Men der nest representerer internasjonalsismen i den betydning ordet her blir brukt et nytt utviklingstrinn i kampen for et solidaritet og medfølelse. I de tidligste tider holdt familien sammen; alle som ikke tilhørte den var fremmede og farlige. Senere sto bygd mot bygd. Utenbygdingene var noen skurker som ikke hadde krav på å bli ærlig behandlet. Vårt eget land, Norge, ble etterhvert samlet og vi trengte i århundrene utover en litt trangsynt nasjonalisme for å styrke den nye statsbyggingen. Med kommunikasjonsmidlenes utvikling, med radioen etc. er verden nå på mange måter blitt en enhet. Borgerne i de forskjellige landene blir på flere og flere punkter knyttet også til resten av verden. (Vi er oppmerksom på at denne utvikling er for grovt skissert, men tror likevel den gir noe av sannheten).

Så vidt vi kan skjønne er dette veien å gå: å utvide det internasjonale samarbeidet på grunnlag av de nasjonale statene. Men det er langt fram. Det har tatt uendelig lang tid før samlivet innen en stat begynte å bli noenlunde sivilisert, og den nå pågående krigen viser at i internasjonale forhold er sivilisasjonen ikke kommet særlig langt. Det fins mange som mener at handlinger som ville koste et menneske friheten hvis de ble begått i et vanlig samfund, er heroiske og patriotiske hvis de blir begått i landets interesse. Statene mener at de har rett til selv å avgjøre om deres rettigheter er blitt krenket, og om de skal straffe et land som (etter deres mening) har forbrutt seg. Dette strir mot alminnelige moralske prinsipper. Men kloke hoder har funnet ut at det fins to slags morallover. En som gjelder når man handler i egen interesse, en annen når man handler i statens. Og diplomatene f. eks. har fått hamret inn i hodet at lojalitet mot fedrelandet går foran alt annet. Men de samme moralske normer må gjelde statene imellom som innen en stat. Den moralske standard statene imellom må heves.

Ny kjenneorganisasjon avløser "Amgot".

Det allierte maskineri for sivilforvaltningen av de okkuperte land og Tyskland er nå stort sett klart. De sivile administrasjonsplaner forutsetter tre stadier: 1) alliert forvaltning i erobrede områder hvor militære operasjoner ennå pågår, overvåket av en ny organisasjon kalt "Civil Affairs"; 2) de allierte regjeringers overtagelse av den egne hjemmeadministrasjon så snart militærkontroll ikke lengre er nødvendig, 3) igangsettelse av rekonstruksjon og gjenoppbygging ved hjelp av den interallierte organisasjon UnRRA.

Overenskomstene og planene for sivilforvaltningen er utarbeidet i den hovedsaksakt å søke å skape så effektivt som mulig en nødvendig militærkontroll med størst mulig hensyn til vedkommende lands sivilbefolkning. For Hollands Belgias og Norges vedkommende er det nå undertegnet avtaler om at disse allierte stater, representert av regjeringene i London, skal overta forvaltningen så snart dette er praktisk mulig. Når det gjelder Frankrike er man ennå ikke kommet overens om noen definitiv ordning. For andre besatte territorier og Tyskland synes planene å bestemme kontroll av den engelsk-amerikanske organisasjon "Civil Affairs" for noe lengre tid - muligens helt til fredsvilkårene er formulert. En del av Tyskland forutsettes selvsagt å falle under russisk okkupasjon.

De engelsk-amerikanske administrasjonsplaner for det antydete første stadium - innen områder hvor militær overkontroll anses nødvendig - er blitt underkastet en omfattende bearbeidelse på grunnlag av erfaringene fra Italia. "Civil Affairs" som avløser det omdiskuterte og nå oppløste "Amgot" får en egen befalingsmann, som faktisk blir "sivil øverstbefalende" for den annen front, direkte under general Eisenhower. "Civil Affairs" som bl.a. skal ta seg av den nødvendige kontroll over administrative organer og matforsyningene til sivilbefolkningen etc., har utviklet seg til en enorm organisasjon, ikke minst fordi man nå være forberedt på mange forskjellige territorielle alternativer.

I de allierte, nå besatte vesteuropeiske stater, bestemmer den allierte øverstbefalende det tidspunkt da de tilbakevendende regjeringers egen administrasjon skal rykke inn, hvilket for Norge, Holland og Belgia antas å bli på et meget tidlig stadium. Under det annet stadium kommer "Civil Affairs" representanter i disse land bare til å spille rolle som forbindelsesledd mellom vedkommende allierte regjering og de alliertes høyeste kontrollinstitusjoner for fordeling av forråd, matvarer etc.

Det planlagte tredje stadium inntrer neppe før de viktigste europeiske avgjørelser av militær art allerede er truffet, og den egentlige konstruksjonsperiode etter krigen begynner. Ca. 6 måneder etter de første landstigninger i Europa anser man på mange hold å måtte behøve for UNRRA-organisasjonen kan sette igang for alvor med den planlagte hjelp og rekonstruksjon.

Hva planene for besettelsen av Tyskland angår, viser man naturlig nok større tilbakeholderhet. Stort sett kan man si at den allierte kontroll over siviladministrasjonen, domstoler, undervisningsvesen, helsevesen, sosiale velferdsinnsatninger etc. blir særlig inngående under en periode hvis lengde ikke kan forutsettes. Militære hensyn kommer også i Tysklands tilfelle til å spille en rolle lenge etter at situasjonen er klar i de befrierte allierte stater.

Englands, Amerikas og Sovetunionens innstilling til disse spørsmål er ennå skjult bak Europas rådgivende kommisjoners gardiner. Men den interallierte komitee, bestående av representanter for de mindre allierte stater, som i noen tid har vært beskjeftiget med utarbeidelsen av forslag til våpenstillstandsvilkår for Tyskland, skal nå ha innlevert et forslag om hovedlinjene til den rådgivende kommisjon. (Denne sistnevnte kommisjon bestående av den amerikanske ambassadør i London Winant, den russiske ambassadør Gusev og engelskmannen Strang er nå også på det nærmeste ferdig med sitt forslag til våpenstillstandsbetingelsene. Dette forslag som er omfattende og detaljert skal nå overlates til de britiske, amerikanske og russiske regjeringene til godkjennelse eller behandling. Etterpå skal det overleveres til de øvrige allierte regjeringene. Ifølge en amerikansk rapport til London krever den interallierte komitee at følgende punkter skal opptas i vilkårene til Tyskland:)

- 1) alliert kontroll av tyske statsfinanser og krigsindustrier, samt slike industrier som lett kan innstilles på krigsproduksjon.
 - 2) begrensning av Tysklands syntetiske og plastiske industrier,
 - 3) alliert kontroll av Tysklands innenrikske statsutgifter.
 - 4) kontroll av Tysklands statsgjeld.
 - 5) tyske budsjettdebatter må være offentlige.
 - 6) den tyske riksbanks og de fem største tyske privatbankers kreditter må overvåkes.
 - 7) likvidering av alle Tysklands utenlandske investeringer til fordel for de allierte.
 - 8) allierte muligheter for å utøve vetorett mot den tyske riksdag, hvis avrustningsbestemmelsene overtres gjennom lovbestemmelser.
- Rapporten gjengies med reservasjon. Adskillig arbeid synes ennå å stå igjen før London, Washington og Moskva sier sitt avgjørende ord om vilkårene til Tyskland.

- o -

Det underjordiske Tyskland.

I løpet av det siste år er det skapt en fast underjordisk front i Tyskland. Rekrutteringen til denne antinazistiske bevegelse har for en stor del skjedd gjennom desertering. Allerede i sept. 1943 inneholdt Wehrmachts lister navn på over 56 000 menn som var "gått under jorden", ofte hjulpet av forfalskningsbyråer for identitetspapirer og rasjondringskort, som fins i alle større byer, eller ved ganske enkelt å tilegne seg papirene til et bombeoffer.

En svenske som nylig er vendt hjem etter over 1 års opphold i Tyskland rapporterer at det ikke er riktig at kommunistene er den sterkeste opposisjonelle gruppe i Tyskland. De er ganske aktive, men er klar over at de ikke kan gjøre regning med noen massetilslutning til sitt program. De går inn for demokratisk og antinazistisk samling og vil ikke prøve å ta makten etter Hitlers fall. De har dessuten fått beskjed om at Sovjetunionen ikke er interessert i et kommunistisk Tyskland. Den svenske rapportør melder videre at de tyske illegale organisasjoner nå har avfunnet seg med at Tyskland kommer til å bli okkupert, mens de tidligere mente at man måtte gjøre motstand mot okkupasjonsmyndighetene. Rapportøren hevder at det ikke er riktig at bombingene har framkalt sterkere nasjonalistiske strømninger i Berlin.

- o -

Væpnet motstand?

Tyskernes og nazistenes overgrep i den senere tid har gjort den norske hjemmefronten mer krigersk og aggressivt innstillet. Og den ungdom, som iall fall midlertidig må gjemme seg bort, fordi den nekter å møte fram til AT eller "nasjonal" arbeidsinnsats, vil lett være tilbøyelig til å mene at tiden er inne til væpnet kamp mot undertrykkerne. De får kanskje støtte av folk som nå har holdt seg beredt i 4 år og som sier som så: "Alle andre yter sin innsats; vi gjør ikke noe annet enn å vente på en invasjon som kanskje ikke kommer." Men man yter en innsats ved å vente, holde seg i form og være beredt. Dessuten har den allierte overledelse gitt klar beskjed:

Gå ikke til aksjon for tidlig! Vent på ordre fra den militære overkommando: Sørg for ikke å bli oppdaget og tatt!

Vi er villige til å sette inn alt vi kan, når vi får signalet. Men det er bare i tyskernes interesse om vår beredskap skulle bli avdekket på et for tidlig tidspunkt. Lokale oppstander kan tyskerne lett knuse og derved sikre seg mot senere angrep. Alle krefter skal settes inn når invasjonen eller invasjonene kommer, og skape panikk og usikkerhet bak linjene på de tyske troppestyrkene rundt om i det okkuperte Europa.

Både i Frankrike og Danmark har tyskerne sendt ut falske flyveblad, der de oppfordrer til partisankrig, og den allierte overkommando har gjentagne ganger advart mot slike provokasjoner. Vi må selvsagt også være på vakt. Når signalet kommer, vil det skje i slike former at vi ikke vil være i tvil.

- o -